

DIAGNOZA POTENCJAŁU KULTUROTWÓRCZEGO MIESZKAŃCÓW GMINY MIĘDZYRZEC PODLASKI

przygotowana w ramach projektu realizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury w Międzyrzeczu Podlaskim z/s w Wysokim pn. „Cześć, jesteśmy Twoim domem kultury!” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2023

MAJ 2023

Spis treści:

- I. Słowem wstępu o Ośrodku Kultury – str. 2
- II. Nasza motywacja – str. 3
- III. Narzędzia diagnostyczne – str. 4
- IV. Wyniki diagnozy – dorośli – str. 5
- V. Wyniki diagnozy – dzieci i młodzież – str. 11
- VI. Wnioski i plany na przyszłość – str. 16

Słowem wstępu – słów kilka o Ośrodku Kultury i terenie, na którym działamy

Gminny Ośrodek Kultury w Międzyrzeczu Podlaskim z/s w Wysokim (dalej: GOK) jest samorządową instytucją kultury i realizuje zadania w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury od 15 lutego 2006 roku. Ośrodek Kultury działa na terenie 35 miejscowości wchodzących w skład wiejskiej gminy Międzyrzec Podlaski (powiat bialski, województwo lubelskie). Jest to rozległy obszarowo teren (ponad 260 km²) o społeczności liczącej blisko 11 tys. mieszkańców.

Zespół GOK składa się w bieżącym roku z 7 pracowników etatowych, współpracujemy także z instruktorami spoza instytucji. Można śmiało powiedzieć, że misją GOK jest świadome wprowadzanie w działania Ośrodka Kultury elementów edukacji kulturalnej skierowanej do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Przy Ośrodku Kultury funkcjonują 4 świetlice animacji kulturalnej w miejscowościach: Halasy, Poćsisze, Przychody i Żabce. W tym roku w lipcu otwieramy nową świetlicę w miejscowości Manie, by móc jeszcze szerzej aktywizować najmłodszych mieszkańców gminy do uczestnictwa w kulturze. Świetlice są miejscami otwartymi i dostępnymi, w których dzieci i młodzież w ciągu tygodnia mają możliwość korzystać z różnorodnych zajęć obejmujących warsztaty plastyczne, rękodzielnicze, kulinarne, teatralne, zajęcia ruchowe, a także ze sprzętu komputerowego. Przy GOK działa także 5 zespołów ludowych złożonych z osób dorosłych, 1 dziecięcy zespół ludowy o wdzięcznej nazwie „Hreczka” (regionalizm: gryka, drobna kasza, kasza gryczana), Gminna Grupa Taneczna (sekcja dzieci oraz sekcja młodzieżowa).

Od 2021 roku GOK aktywnie pozyskuje środki zewnętrzne na działalność kulturalną, podnosząc kompetencje pracowników GOK i wprowadzając tym samym nowe propozycje uczestnictwa w kulturze dla odbiorców i nieodbiorców naszej oferty. Do zrealizowanych przez nas projektów (z których jesteśmy bardzo dumni) zaliczają się:

- ✓ **Projekt szkoleniowo-doradczy „Zaproś nas do siebie!” Narodowego Centrum Kultury (2022 rok)** - pracownicy Ośrodka Kultury podnosili kompetencje w programie Narodowego Centrum Kultury, biorąc udział w: 3 szkoleniach wyjazdowych dla dyrektora i koordynatora projektu, 4 wizytach studyjnych w ośrodkach kultury na warmii i mazurach, śląsku oraz

wielkopolsce, 12 godzinach warsztatu z komunikacji dla całego zespołu GOK, który poprowadziła instruktorka z ramienia NCK, 2 ogólnopolskich wydarzeniach: Forum Pracuj w Kulturze w Katowicach oraz Ogólnopolskiej Giełdzie Projektów w Toruniu, tworzeniu autodiagnozy instytucji oraz częściowej diagnozy potrzeb mieszkańców, definiowaniu zasobów, grupy docelowej odbiorców i nieodbiorców oraz lokalnego potencjału kulturowego.

- ✓ **Gminna potańcówka na dechach (2021 i 2022 rok)** – ożywialiśmy i odkrywaliśmy uroki muzyki tradycyjnej i tańca z różnych zakątków Polski, a także tradycji muzycznych Południowego Podlasia, organizując potańcówki w różnych miejscowościach na terenie gminy: w Zaściankach, Rzeczycy, Tłuścucu oraz w Rogoźnicy. Zagrała nam kapela Tęgie Chłopy z muzyką regionu kielecczyzny, Mistrz Zdzisław Marczuk oraz lokalna kapela Retro. W ramach projektu Dziecięcy Zespół Ludowy "Hreczka" z Zaścianek wziął udział w serii warsztatów z zakresu folkloru Południowego Podlasia, prowadzonych przez specjalistów: Pawła Warownego - instruktora tańca ludowego, folklorystę i rekonstruktora strojów ludowych, Anielę Halczuk - instruktorkę zespołów obrzędowych i badaczkę kultury tradycyjnej Podlasia, Angelikę Magier - instruktora GOK, śpiewaczkę i etnomuzikologa. Projekt został zrealizowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Kultura – Interwencje Edycja 2021 i 2022.
- ✓ **Lato w teatrze (2022 rok)** – zrealizowaliśmy nieodpłatne 2-tygodniowe półkolonie teatralne dla grupy 17 uczestników (młodzieży) z terenu gm. Międzyrzec Podlaski oraz z okolic. Półkolonie zostały zgłoszone oficjalnie do Kuratorium Oświaty w Lublinie, a w trakcie ich trwania uczestnicy mieli zapewnione warsztaty z muzykami, aktorami, warsztaty kreatywnego pisania prowadzone przez dyrektora GOK oraz zapewnione posiłki. Projekt został zrealizowany przy udziale środków z Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego.

Nasza motywacja, czyli co nami kierowało przystępując do diagnozy?

Kierowała nami przede wszystkim potrzeba komunikacji i informacji. Zespół Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyrzeczu Podlaskim z/s w Wysokim to młody zespół ludzi, którzy mnożą pomysły na działania kulturalne każdego dnia. Niekiedy mamy wrażenie, że naszymi pomysłami można by zasilić kilka instytucji kultury. Część zespołu dużo podróżuje, śledzi wydarzenia kulturalne w całej Polsce, obserwuje największe i najlepiej funkcjonujące instytucje kultury w kraju, dostrzegając jednocześnie to, ile dobra, piękna i radości daje uczestnictwo w kulturze. Takie uczestnictwo nieprzymuszone, wynikające z potrzeby serca, ciekawości i zainteresowań. Rozpoczęliśmy od testowania nowych propozycji działań i ten proces można by porównać do wycieczki rowerowej o zbyt długim dystansie – na początku było dużo energii, przekonanie, że dane działanie merytorycznie jest wartościowe, zdrowe i potrzebne, angażowaliśmy wiele osób spoza naszej

instytucji do działań, zapał był olbrzymi, feedback od mieszkańców całkiem obiecujący, ale kiedy docieraliśmy do mety, czyli tego dnia, w którym wydarzenie miało się zadziać – o publiczność było trudno. Zaczęliśmy sobie zadawać pytanie dlaczego tak jest i niestety zaczęliśmy również spalać się w naszych pomysłach. Bez ludzi nasza praca stałaby się wyłącznie kłębkim frustracji.

Z perspektywy czasu uważamy też, że okres pandemii Covid bardzo przyczynił się do spadku uczestnictwa mieszkańców gminy w działaniach kulturalnych, ale nie tylko – również w działaniach społecznych w ogóle. Ludzie przestali mieć potrzebę wychodzenia z domu, rozmawiania. Różnica sprzed pandemii była druzgocąca. Stanęliśmy przed poczuciem budowania naszej publiczności, odbiorców od nowa. Dostrzegliśmy wiele zmian w otoczeniu i rzeczywistości. Niektóre schematy wydarzeń kulturalnych przestały się sprawdzać, zmieniły się trendy, wymieniły nam się nieco pokolenia aktywnych członków poszczególnych społeczności, spadło w ludziach poczucie wspólnotowości, współtworzenia. Ponadto, świadome i uważne uczestnictwo w programie Narodowego Centrum Kultury „Zaproś nas do siebie!” - dzięki autodiagnozie zespołu oraz bardzo wstępnej diagnozie potencjału kulturotwórczego mieszkańców gminy - rzuciło wyraźne światło na to, że 2 grupy wiekowe mieszkańców nie są w ogóle włączane w ofertę działań kulturalnych GOK, nie uczestniczą w naszych działaniach, nie mają dla siebie dostosowanych propozycji. Po pierwsze była to młodzież, po drugie, grupa osób dorosłych w wieku aktywności zawodowej. W międzyczasie dodatkowo rozpoczęliśmy z lokalnym samorządem dialog i wymianę spojrzeń dotyczących zapotrzebowania na nową siedzibę dla gminnych instytucji kultury. Wszystko to spowodowało, że wsłuchanie się w głos mieszkańców naszej gminy stał się niezbędnym krokiem do dalszego wartościowego i sprawnego funkcjonowania Ośrodka Kultury, który jest miejscem angażującym lokalną społeczność gminy i organizującym wydarzenia kulturalne na miarę możliwości i potrzeb naszych odbiorców. A nade wszystko szeroko pojętą przestrzenią do działań kulturalnych, które się współtworzy.

Narzędzia diagnostyczne

W naszej pracy z mieszkańcami używaliśmy zróżnicowanych narzędzi, które pozwoliły nam otworzyć spotkania z nimi, zachęcić do szczerych rozmów, pobudzić ich kreatywność, a przede wszystkim – dać mierzalne, konkretne wnioski na przyszłość. W pracy diagnostycznej skorzystaliśmy z:

- a) **2 rodzajów ankiet dostosowanych do osób w różnym wieku**; były to ankiety dla osób dorosłych oraz ankiety dla dzieci i młodzieży; ankiety były dostępne on-line, w siedzibie naszego Ośrodka Kultury, w 4 świetlicach animacji kulturalnej oraz na naszych wydarzeniach w okresie od kwietnia 2023 r. do maja 2023 r.; spotkaliśmy się z mieszkańcami także w 6 klubach seniora;
- b) działań animacyjnych, a wśród nich:
 - o **talia „Kulturalnych pytań”** opracowanych przez animatorkę kultury Anetę Majak (na co dzień dyrektorkę Milanowskiego Ośrodka Kultury), które świetnie sprawdziły się podczas spotkań z mieszkańcami, pobudzały wyobraźnię, prowokowały do snucia

opowieści o mieszkańcach i ich miejscowościach, marzeń, pracy z potrzebami; spotkania każdorazowo przybierały formę otwartych warsztatów, na których wspólnie z uczestnikami;

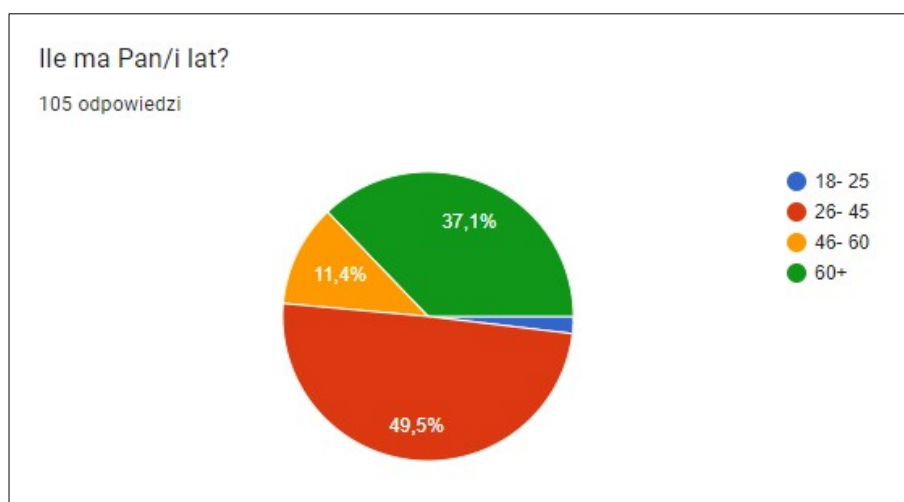
- o **mapy mentalne** oparte na formule zdjęć z danej miejscowości i otwartego pytania „Co widziałbyś/ałabyś w tym miejscu?”;
- o **krótkie spotkania z młodzieżą klas 6-8** w 8 szkołach podstawowych na terenie gm. Międzyrzec Podlaski; w spotkaniach uczestniczyli członkowie samorządów klasowych jako reprezentanci młodzieży szkolnej;
- o **plener plastyczny dla młodzieży** jako grupy naszych nieodbiorców z profesjonalną instruktorką – plastyczką (na podstawie pierwszych wniosków z ankiet).

W toku całego procesu diagnostycznego ankiety wypełniło 258 osób (w tym 106 osób dorosłych oraz 152 dzieci i młodzieży) z 21 miejscowości na terenie gm. Międzyrzec Podlaski, tj. Bereza, Halasy, Jelnica, Koszeliki, Krzymoszyce, Manie, Misie, Poćcisze, Przychody, Puchacze, Rogoźnica, Rzeczyca, Sitno, Strzakły, Tuliłów, Tłuszcic, Utrówka, Wysokie, Zaścianki, Łukowisko i Żabce.

Wyniki diagnozy – dorośli

W ankietach dla osób dorosłych uczestniczyło 88 kobiet oraz 18 mężczyzn. Struktura wieku przedstawiała się następująco:

- 2 osoby w wieku 18-25 lat,
- 52 osoby w wieku 26-45 lat,
- 12 osób w wieku 46-60 lat,
- 39 osób w wieku 60+.

Rys. 1 – Struktura wieku osób ankietowanych (dorośli)

Na pytanie o **uczestnictwo w zajęciach lub innych wydarzeniach organizowanych przez GOK** blisko 75% ankietowanych odpowiedziało, że „TAK, biorą udział”. 25,5% ankietowanych odpowiedziało na to pytanie negatywnie, powołując się na następujące przyczyny:

„brak czasu”

„za mało informacji”

„zajęcia są tylko dla seniorów”

„Nie są organizowane w mojej miejscowości”

„Pracuję na pełen etat, a dziecko spędza czas w przedszkolu do 16.15”

„Ponieważ nie mam czasu i nie jestem zainteresowana”

„nie mam możliwości dojechać”

W większości odpowiedzi pojawiała się uwaga o braku czasu, zobowiązaniach zawodowych oraz trudnościach z dojazdem.

Żeby jednak nie było tak smutno, że wszyscy musimy pracować, a doba jest za krótka, zapytaliśmy także mieszkańców o to, **co najbardziej lubią w naszych wydarzeniach**, w których uczestniczyli. Pojawiły się następujące odpowiedzi:

„Integrację, dbałość o kulturę regionalną”

„Organizację i porządek oraz wspólnie spędzony czas”

„Wspólne tworzenie czegoś nowego, integracja ze społecznością lokalną”

„zajęcia teatralne, taneczne, zumba- spotkania”

„Moje dziecko jest członkiem grupy tanecznej. Myślę, że jest bardzo zadowolony, rozwija się, nawiązuje kontakty z rówieśnikami, przełamuje barierę wstydu występując przed publicznością.

Oceniam bardzo pozytywnie”

„Dobrą organizację, różnorodność wydarzeń i klimat”

„Komunikatywność, otwartość na propozycje, projekty, wydarzenia wielopokoleniowe”

„Profesjonalne podejście do organizacji wydarzeń”

Nie sposób wpisać wszystkich odpowiedzi, ale wielokrotnie padają nazwy najbardziej charakterystycznych dla mieszkańców wydarzeń, jak np. dożynki, potańcówki na dechach, występy zespołów ludowych, dni dziecka i Forum Kobiet.

Najciekawsze odpowiedzi padały w pytaniach otwartych dotyczących tego, co mieszkańcy chcieliby robić w Ośrodku Kultury i czego im w naszym GOK brakuje. Uzyskaliśmy niezwykle zróżnicowane odpowiedzi, które pokazują olbrzymie spektrum potrzeb i wyzwań dla Ośrodka Kultury na najbliższe lata.

Mieszkańcy są zainteresowani zajęciami tanecznymi (najwięcej odpowiedzi, mieszkańcy mówią wprost – chcemy tańczyć!), wspólnym śpiewaniem, zajęciami rękodzielniczymi, spotkaniami z ciekawymi ludźmi, zajęciami dla dzieci pielęgnującymi ich talenty, ale również dla dorosłych, wycieczkami, zajęciami muzycznymi, teatralnymi. Pojawiają się sugestie dotyczące czasu

organizacji tych wydarzeń – weekendy, czas dostosowany do możliwości mieszkańców, kiedy nie są w pracy.

Byliśmy także ciekawi, **czego brakuje mieszkańcom w Ośrodku Kultury**. Pytanie nieco przewrotne, ponieważ nawiązuje do odpowiedzi z poprzedniego pytania, jednakże odpowiedzi pokazały nam, że jeśli inaczej skierujemy pytanie i odniesiemy się konkretnie do oferty Ośrodka Kultury, dowiemy się, że:

- brakuje klubu młodzieżowego,
- brakuje wycieczek,
- brakuje klubu ojca,
- zajęć dla mam z dziećmi,
- brakuje oferty skierowanej do osób w wieku tzw. „średnim” – czyli około 30-50 lat,
- brakuje zajęć dla młodszych dzieci poniżej 4 roku życia,
- brakuje sali gamingowej ;)
- a nade wszystko kilkanaście osób odpowiedziało, że nie znają oferty GOK i brakuje im informacji lub powoływało się na zajęcia, które de facto są w Ośrodku Kultury (czyli wciąż – brak informacji).

Z olbrzymim zaciekawieniem podsumowaliśmy zapytanie dotyczące **pasji i zainteresowań** naszych mieszkańców. Pytanie było otwarte, a odpowiedzi można było wpisywać samodzielnie. Dało to mieszkańcom nieskończone pole do kreatywności i tak też się zadziało. Pojawiły się wszystkie odpowiedzi, jakich tylko moglibyśmy się spodziewać. Podzieliśmy odpowiedzi na kategorie:

- a) rękodzieło (robótki ręczne, haftowanie, szydełkowanie, zdobienie, szycie, wyszywanie koralikami, ceramika, krzyżowanie, robienie na drutach)
- b) fotografia,
- c) muzyka, w tym muzyka tradycyjna, ludowa, śpiew,
- d) taniec, w tym nauka tańca (taniec towarzyski i tradycyjne tańce ludowe), potańcówki,
- e) dekoracje i florystyka,
- f) kulinaria (w tym warsztaty kulinarne, eksperymentowanie w kuchni, zdrowe odżywianie),
- g) natura i ogrodnictwo (w tym zielarstwo, ziołolecznictwo),
- h) sport i rozwój ruchowy, w tym podróżowanie, krajoznawstwo, jazda konna, jazda na rowerze,

- i) teatr, w tym zajęcia teatralne, spektakle teatralne i kabaretowe,
- j) sztuka, w tym malarstwo, zajęcia plastyczne,
- k) literatura, czytanie książek,
- l) moda,
- m) uroda,
- n) wędkarstwo,
- o) psychologia,
- p) pedagogika,
- q) administracja,
- r) polityka,
- s) rozwój osobisty.

Skoro już poznaliśmy pasje i zainteresowania naszych odbiorców i nieodbiorców, zapytaliśmy ankietowanych, **czy Ośrodek Kultury jest w stanie pomóc w rozwoju tych zainteresowań**. Ponad 80% ankietowanych zadeklarowało, że tak.

Chcąc poznać szczegóły, dopytaliśmy o to, **w jaki sposób i jakimi metodami możemy mieszkańcom pomóc rozwijać ich zainteresowania**. Odpowiedzi były bardzo hojne i konkretne, tak naprawdę mieszkańcy pięknie i w prosty sposób określili swoje potrzeby w tym zakresie.

„Organizacja klubu młodzieżowego”

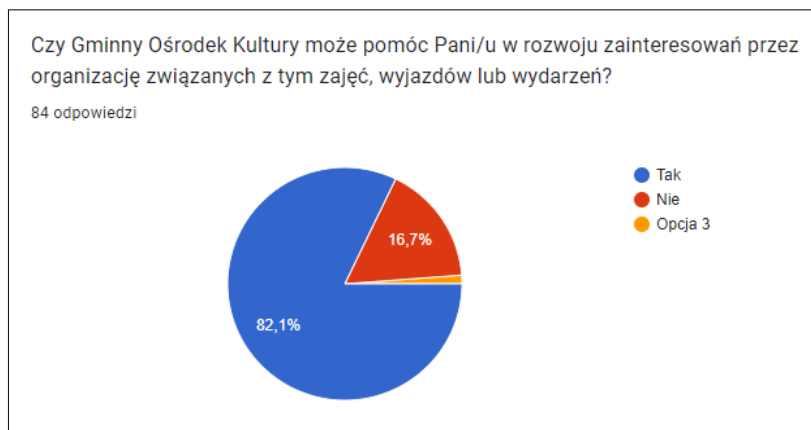
„organizacja wycieczek kulturoznawczych”

„Np wyjazdy na spotkanie autorskie, organizowanie szkoleń lub wykładów”

„Wyjazd odpłatny do teatru, kina, na koncerty”

„organizacja poszczególnych kursów plastycznych, muzycznych, rękodzieła, kulinarne”

„organizując zajęcia dla kobiet”

Rys. 2 Pomoc w rozwoju zainteresowań

Najwięcej pojawiło się odpowiedzi dotyczących organizacji wycieczek oraz zajęć i kursów pielęgnujących zainteresowania. Pojawiły się także odpowiedzi, które były tak szczere, że całkowicie zmieniły kierunek naszego myślenia:

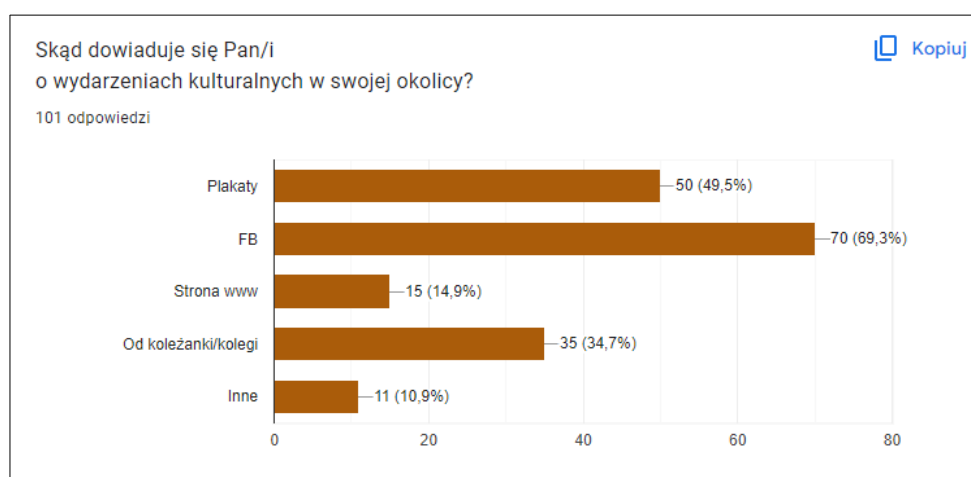
„wiedzą o kulturze”

„wiedzą kulturalną”

„Nie mam możliwości finansowych aby samej wyjeżdżać na spektakle, koncerty itp. Poza tym GOK daje tę możliwość obcowania z kulturą blisko, na miejscu bez wyjeżdżania. Możemy całą rodziną uczestniczyć w różnych wydarzeniach. Dzieci mają dodatkową możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań nie marnując czasu przed tv lub telefonem”

Powyższe 3 odpowiedzi rzuciły nieco innego światła i zupełnie nową perspektywę dla naszego postrzegania roli Ośrodka Kultury w życiu mieszkańców naszej gminy. Skupieni na rozwoju, wzbogacaniu oferty kulturalnej, gonieniu trendów, pragnieniu pokazywania mieszkańcom form uczestnictwa w kulturze „wielkich miast” zapominamy o tym, co leży u źródła tej działalności. Że dla części mieszkańców gminy Międzyrzec Podlaski stanowimy nie tyle swoistą „firmę” wydarzeń kulturalnych, ale jesteśmy także MY – jako animatorzy kultury, pracownicy Ośrodka Kultury – źródłem wiedzy, inspiracji, przekaznikiem wiedzy o kulturze osobom, które nie mają możliwości (lub też po prostu chęci czy umiejętności) dowiadywać się o kulturze samodzielnie. Co więcej, Ośrodek Kultury dla niektórych osób staje się „furtką” do uczestnictwa w kulturze w miejscu i formie dostępnej i dopasowanej do ich możliwości, które są naprawdę bardzo, BARDZO zróżnicowane. Jesteśmy oknem na świat, z którego można korzystać w zaciszu swojego domu i swojej miejscowości. I to jest w tym wszystkim najpiękniejsze.

Aby skutecznie docierać do mieszkańców z naszymi działaniami, byliśmy ciekawi także **z jakich źródeł czerpią informacje o wydarzeniach kulturalnych w swojej okolicy**. Wyniki przedstawiają się następująco:

Rys. 3 Źródła informacji o wydarzeniach kulturalnych w okolicy

- plakaty – 50 osób (49,5%),
- Facebook – 70 osób (69,3%),
- strona www – 15 osób (14,9%),
- od koleżanki/kolegi – 35 osób (34,7%),
- inne – 11 osób (10,9%).

Ostatnich 6 pytań z ankiety dotyczyło aspektów, które są ważne dla naszego Ośrodka Kultury w kontekście planowanych zmian do wdrożenia. Mieszkańcy zapytani o to, **jaką kwotę miesięcznie byliby w stanie przeznaczyć na wydarzenia kulturalne lub rozwój własnych zainteresowań** odnosili się do 4 przedziałów kosztów:

- 0-50 zł – ten przedział zaznaczyło 36,7% ankietowanych,
- 60-100 zł – tę odpowiedź zaznaczyło 35,7% ankietowanych,
- 110-300 zł – ten zakres zaznaczyło 9,2% ankietowanych,
- 18,4% ankietowanych odpowiedziało, że w zależności od wydarzenia cena nie gra roli.

Rys. 4 Struktura deklarowanych wydatków na wydarzenia kulturalne

Blisko 70% osób ankietowanych odpowiedziało, że ich uczestnictwo w kulturze nie jest uwarunkowane posiadaniem dzieci. Bardzo równomiernie rozłożyły się odpowiedzi dotyczące możliwości dowożenia dzieci na zajęcia regularnie w Gminnym Ośrodku Kultury oraz płacenia za te zajęcia – 53,7% ankietowanych dorosłych odpowiedziało, że są w stanie to robić, zaś dla 46,3% nie jest to możliwe.

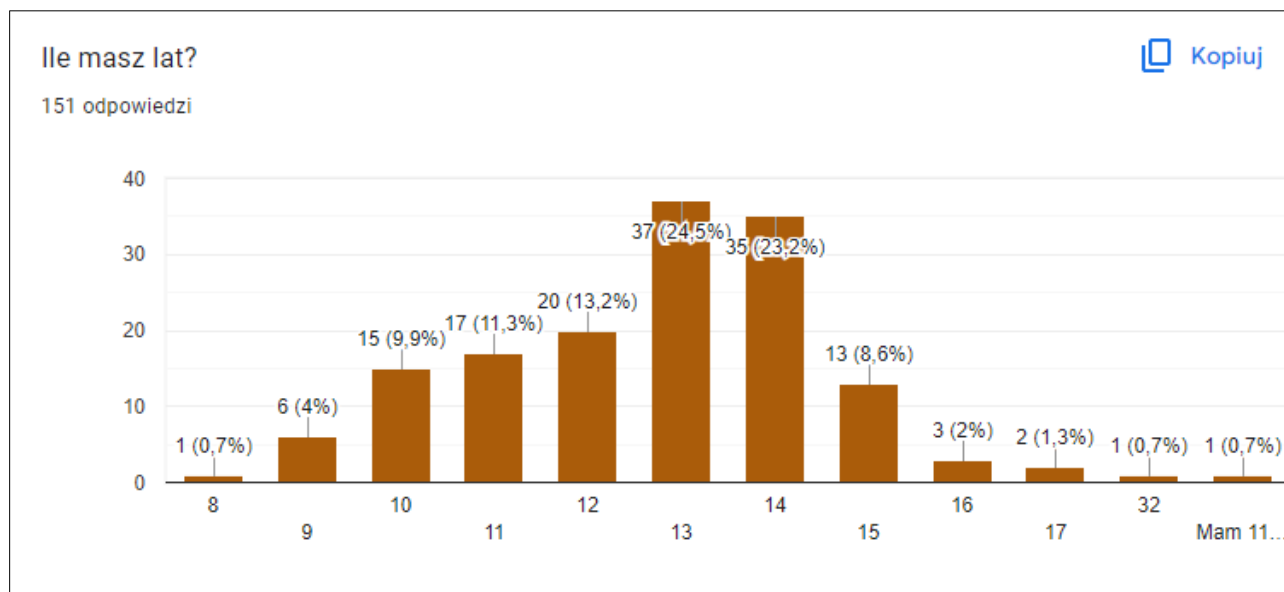
Pytaliśmy także (nieco podchwytliwie) o to, **czy w miejscowości danego mieszkańca znajduje się świetlica animacyjna Ośrodka Kultury**. Pytanie to pokazało nam, że niektórzy wciąż nie mają takiej wiedzy (czyli nadal powraca problem procesu informacyjnego). Większość osób ankietowanych nie chciałoby **zostać wolontariuszami** Ośrodka Kultury (61 osób), zaś 27 z nich wyraża taką chęć. Podobnie przedstawiają się chęci mieszkańców dotyczące **uzyskania wsparcia w realizacji swojego autorskiego pomysłu w Gminnym Ośrodku Kultury**. Większość ankietowanych nie czuje takiej potrzeby (58 osób), zaś 31 osób zadeklarowało taką chęć.

Wyniki diagnozy – dzieci i młodzież

Do przygotowania ankiet dla dzieci i młodzieży podeszliśmy z większą lekkością i kreatywnością niż do ankiet dla dorosłych, starając się zwrócić uwagę na trendy, które mogą dotyczyć tej młodej grupy mieszkańców. Mając świadomość, że mamy wiele działań skierowanych do dzieci, zaś młodzież to jedna z 2 naszych największych grup nieodbiorców, w ankiecie zawarliśmy kilka pytań typowych dla świata młodzieżowego.

W badaniu ankietowym dla dzieci i młodzieży wzięło udział w sumie 152 reprezentantów młodego pokolenia, 62 młodych mężczyzn i 89 młodych kobiet.

Struktura wieku obejmowała dzieci między 8 a 17 rokiem życia. Najliczniejsza grupa ankietowanych to młodzież w wieku 13 i 14 lat. Dotarliśmy też do 28 spośród 35 miejscowości gm. Międzyrzec Podlaski.

Rys. 5 Struktura wieku dzieci i młodzieży

Interesowało nas na wstępie **czy dzieci i młodzież wiedzą gdzie w ich gminie znajduje się Ośrodek Kultury**. Blisko 75% ankietowanych odpowiedziało twierdząco, pozostali nie wiedzieli. To dla nas bardzo ważny wniosek – znów powraca do nas kwestia komunikacji z mieszkańcami i skuteczności informowania o naszych wydarzeniach. Ponadto, zdajemy sobie sprawę z problemu,

jakim jest fakt, że funkcjonowanie w budynku świetlicy wiejskiej, w którym mamy wyłącznie biura, może nie kojarzyć się z Ośrodkiem Kultury jako miejscem, do którego się przychodzi po lekcjach i po pracy, z tzw. „trzecim miejscem” (dom – praca – trzecie miejsce).

Następnym krokiem było **zapoznanie się z grupą odbiorców i nieodbiorców oferty** naszego Ośrodka Kultury. 37 osób zadeklarowało, że uczestniczy w zajęciach Ośrodka Kultury. 62 osoby zadeklarowały uczestnictwo w wydarzeniach, zaś 63 osoby nie uczestniczyły wcale, ani w zajęciach ani w żadnym z wydarzeń Ośrodka Kultury. **Dopytaliśmy grupę nieuczestników o to, dlaczego tak się dzieje.** Odpowiedzi podzieliły się na kilka głównych grup, a wśród nich:

- a) nie interesują mnie zajęcia,
- b) zajęcia są nudne,
- c) nie chcę, to zbędne dla mnie,
- d) nie mam czasu,
- e) mam problem z dojazdem,
- f) nie znam Ośrodka Kultury i jego oferty,
- g) nie ma zajęć w mojej okolicy.

I choć bardzo chcielibyśmy wszystkich zarażać uczestnictwem w kulturze i naszych działaniach, to przyjęliśmy z pokorą te odpowiedzi ;)

Zachęciliśmy dzieci i młodzież, by w otwartym pytaniu opowiedzieli nam, **co lubią w zajęciach i wydarzeniach Ośrodka Kultury** (przy założeniu, że biorą w nich udział). Pojawiło się wiele ciekawych i zróżnicowanych odpowiedzi, co bardzo nas podbudowało i stało się ważnym komunikatem zwrotnym:

„gminne dożynki”

„nagrody”

„Pozwalają rozwijać zainteresowania, hobby, spotykać się z rówieśnikami”

„W zajęciach najbardziej lubię to, że mogę się z kimś spotkać lub dowiedzieć rzeczy”

(dowiadanie się tzw. rzeczy to jedno z naszych ulubionych haseł!)

„Rozwijam swoje zainteresowania, kształcę się, poznaję nowych ludzi”

„jest miło”

„zajęcia najbardziej kulinarne i plastyczne”

„bardzo podoba mi się fabuła zajęć. Organizatorki są bardzo miłe. Nie umiem jednogłośnie powiedzieć.”

„W wydarzeniach GOKu lubię dobrą atmosferę, wspaniałą zabawę oraz rozwijanie swoich umiejętności.”

„są tanie lub darmowe” (wartość czy nie wartość?)

„zajęcia tańca w gminie, można miło spędzić czas, jest miła atmosfera, występy np na dożynkach są satysfakcjonujące”

„tańce są ciekawe”

„Lubię panią (...), często robimy kreatywne rysunki, rozwijamy się muzycznie i sportowo. Jest miła atmosfera i oglądamy filmy edukacyjne.”

„pani instruktor, nowe tańce, duża sala”

„Lubię wszystko, pani (...) jest bardzo miła i robimy super rzeczy.”

Dzieci i młodzież zapytani o to, **co chcieliby robić w Gminnym Ośrodku Kultury**, dzielą się z nami swoimi pasjami i potrzebami. Pojawia się chęć kontynuacji uczestnictwa w naszej ofercie, ale także garść nowych pomysłów:

„działać w kole wolontariackim”

„Klub dla nastolatków”

„zajęcia, które uczą gry na różnych instrumentach”

„Chciałabym brać udział w zajęciach oraz gry na gitarze lub na bębnie.”

„programowanie robotów”

„Malować na płótnie.”

„Realizować zainteresowania np. fotografia lub malarstwo.”

„Chciałabym aby była tutaj altanka, aby podczas ciepłych dni można było posiedzieć albo zrobić ognisko.”

„warsztaty z tworzenia GRAFFITI”

„powiększenie świetlicy w Halasach.”

„mieć zajęcia z lego i programowania lego”

„w zajęciach kreatywnych np. malowanie po torbach”

„chciałabym rozmawiać z rówieśnikami”

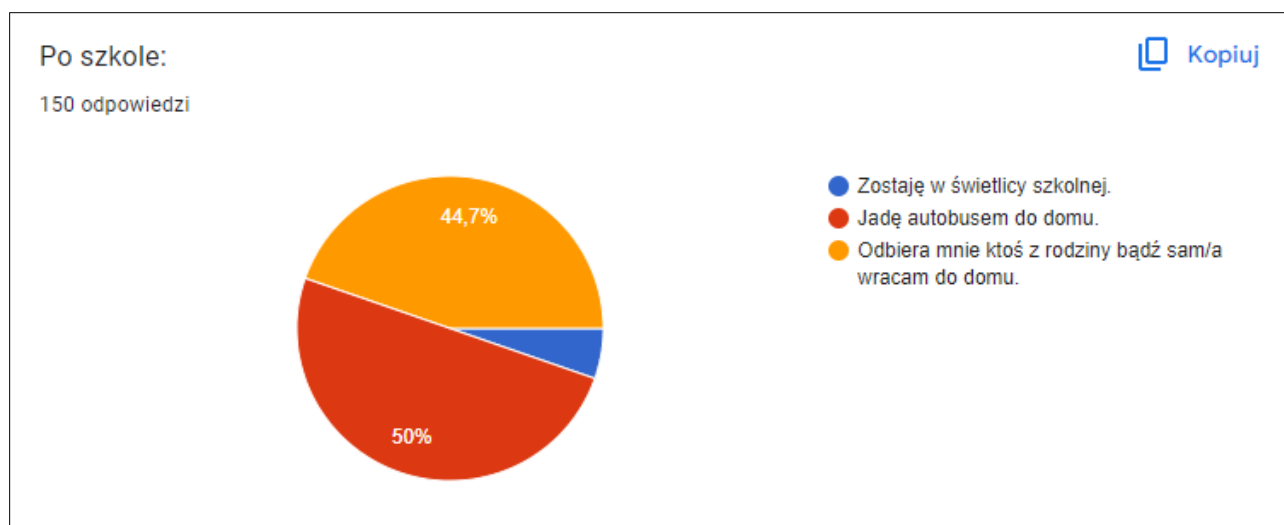
Wiele odpowiedzi skupia się na wspólnym z rówieśnikami spędzaniu czasu, rozwijaniu pasji poprzez uczestnictwo w warsztatach: plastycznych, tanecznych, muzycznych i innych. Jest w młodych olbrzymia potrzeba integracji, zabawy, ruchu na świeżym powietrzu, posiadania swojego miejsca, wyjazdów na wycieczki. Młodzież sygnalizuje też, że w toku roku szkolnego mają dużo różnych zajęć, często mają „za dużo na głowie” i że wakacje są dla nich fajnym czasem na kreatywne spędzanie wolnego czasu.

W pytaniu, które brzmiało „**Czego brakuje Ci w Gminnym Ośrodku Kultury?**” odpowiedzi oscylują pomiędzy następującymi zagadnieniami:

- zajęcia sportowe, ruch na świeżym powietrzu (zdecydowana większość odpowiedzi),
- większa ilość przestrzeni do zabawy i zajęć – niektóre świetlice animacyjne GOK to niewielkie pomieszczenia,
- dodatkowych zajęć, np. ze śpiewu, tańca, rysowania, zajęć plastycznych, fotograficznych, teatralnych, programowania, nagrywania tik toków,
- wycieczek,
- klubu dla nastolatków,

- dyskotek i zabaw tanecznych dostosowanych do wieku,
- więcej „reklamy”.

Byliśmy także ciekawi, **czy po szkole dzieci zostają w świetlicy szkolnej czy wracają do domu i w jaki sposób** (a dokładnie jak szybko i czy to rodzice dobierają dzieci ze szkoły). Okazuje się, że jedynie 8 osób spośród ankietowanych odpowiedziało, że zostają w świetlicy szkolnej. 50% ankietowanych (75 osób) wraca do domu autobusem, zaś 44,7% (67 osób) zostaje odebranych przez kogoś z rodziny lub same-/sami wracają do domu.

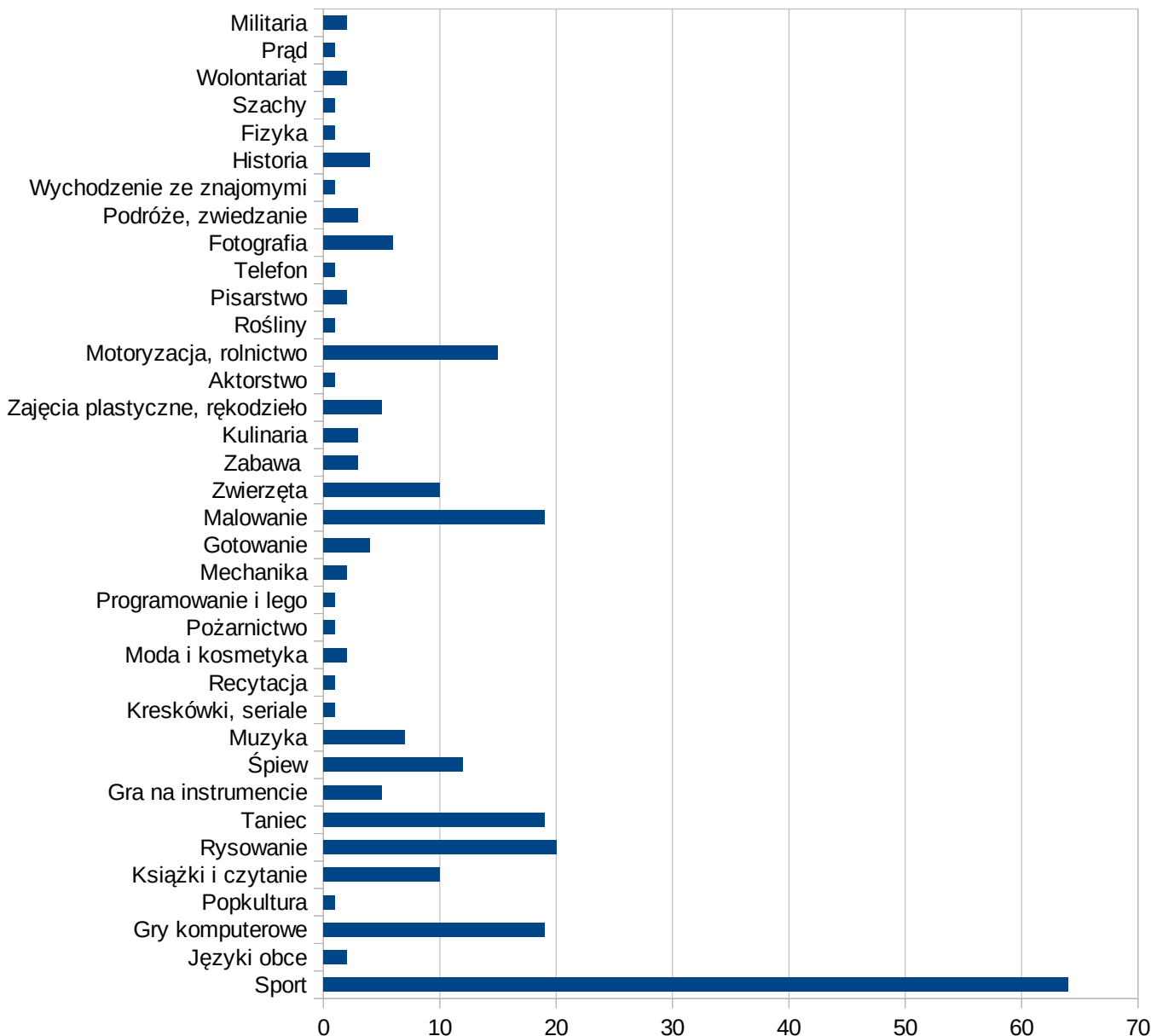

Rys. 6 Sposób powrotu dzieci ze szkoły do domu

Pytaliśmy **dzieci i młodzież co lubią robić po szkole i czym się interesują**. Pytania były pokrewne, i wiele odpowiedzi się pokryło, jednakże zróżnicowanie obu pytań było celowe. Chcieliśmy zbadać, czy dzieci po szkole uczęszczają na dodatkowe zajęcia wyrównujące z poszczególnych przedmiotów, czy mają czas na pielęgnowanie pasji i zainteresowań. Z ankiety wynika, że dzieci i młodzież, które wzięły udział w badaniu, sporadycznie uczestniczą w zajęciach wyrównawczych lub dodatkowych, czy też w zorganizowanych zajęciach pielęgnujących pasje i zainteresowania. Część osób lubi odpoczywać, znakomita większość zaś – spotykać się ze znajomymi i rówieśnikami, wychodzić z nimi na spacer po okolicy. Wiele odpowiedzi skupia się wokół uprawiania amatorskiego sportu (np. jazda na rowerze, gra w piłkę, jazda na rolkach, hulajnodze, siłownia), czytania książek, słuchania muzyki, spędzania czasu z rodziną, malowania, rysowania, tańca i śpiewu. Niektórzy z ankietowanych grają na instrumentach. Wiele osób lubi grać w gry komputerowe i przeglądać social media. 53% ankietowanych odpowiedziało, że Gminny Ośrodek Kultury może pomóc w rozwoju zainteresowań przez organizację związanych z tym zajęć, wyjazdów lub wydarzeń. 47% ankietowanych odpowiedziało negatywnie na to zagadnienie. Młodzież powołuje się na konkretne sposoby wsparcia ich w tym obszarze, a mianowicie: organizację wycieczek, zajęć sportowych i ruchowych na świeżym powietrzu, muzycznych, tanecznych, śpiewaczych, teatralnych, gry na instrumentach, warsztatów malowania i rysunku, zajęć związanych z roślinami, zajęć kulinarnych, rękodzielniczych, kosmetycznych oraz festynów.

Pojawia się informacja o potrzebie wsparcia finansowego, logistycznego (wsparcie w transporcie)

i organizacji zajęć w miejscowości zamieszkania.

W celu poprawy skuteczności komunikacji z młodzieżą, poznania trendów komunikacyjnych oraz inspiracji do pozytywnego wykorzystania tych mediów do propagowania treści kulturalnych zapytaliśmy **z jakich social mediów korzystają dzisiejsi młodzi ludzie**. Pytanie umożliwiło odpowiedź wielokrotnego wyboru. Dominuje YouTube (133 użytkowników), Facebook (124 użytkowników), zaraz potem jest TikTok (114 użytkowników) i Snapchat (108 użytkowników). Na końcu jest obrazkowy Instagram (99 użytkowników), a w kategorii „Inne” pojawiły się nazwy takich aplikacji, jak np. BeReal, Pinterest, Spotify, Netflix, Discord, Messenger, Twitter, Wattpad, WhatsApp.

Rys. 7 Rodzaje wykorzystywanych przez młodzież social mediów

Na zakończenie ankiety pytaliśmy także o **chęć uczestnictwa w wolontariacie** na rzecz Gminnego Ośrodka Kultury, na co 65 osób ankietowanych odpowiedziało pozytywnie, a 83 ankietowanych odpowiedziało negatywnie. Blisko 60% ankietowanych młodych ludzi **chciałoby uzyskać od Gminnego Ośrodka Kultury wsparcie przy organizacji swojego autorskiego pomysłu**, zaś 42% ankietowanych odpowiedziało negatywnie.

Wnioski i plany na przyszłość

Najważniejszym naszym wnioskiem jest słuchać mieszkańców i stworzyć przestrzeń do współpracy wydarzeń i zajęć, które będziemy organizować. Pragniemy, aby Ośrodek Kultury stał się miejscem, z którym będą utożsamiać się mieszkańcy gm. Międzyrzec Podlaski, pomimo powierzchniowego rozproszenia na poszczególne miejscowości. Dołożymy starań, by budować relacje z mieszkańcami w miejscowościach, w których znajduje się nasza siedziba oraz świetlice animacyjne, by nie czuli, że cokolwiek im narzucamy, lecz stali się częścią naszych działań.

Na bazie analizy ankiet i rozmów, które odbyliśmy z mieszkańcami, opracowaliśmy plan działań naszego Ośrodka Kultury na najbliższe 3 lata:

1. Przygotowanie oferty działań kulturalnych dla młodzieży oraz grupy osób dorosłych w odniesieniu do wyników ankiet, dostosowanych do możliwości i potrzeb obu grup. Przywiążemy szczególną dbałość do tego, by obie grupy uczestniczyły w życiu Ośrodka Kultury. W sposób szczególny stworzymy przestrzeń do współtworzenia działań z młodzieżą.
2. Założymy klub dla mam, klub dla ojców, klub malucha i klub młodzieżowy dla rodziców z dziećmi do 4 r.ż. jako przestrzeń do działania dla tych grup społecznych, ponieważ sygnalizują one szczególne potrzeby.

3. Przynajmniej 2 razy w roku będziemy organizować wycieczki do ciekawych miejsc – jedną dla dzieci, jedną dla dorosłych.
4. W okresie wrzesień – maj wprowadzimy ofertę stałych zajęć i warsztatów w siedzibie Ośrodka Kultury w Wysokim ze specjalistami z poszczególnych dziedzin. Zaczniemy od muzyki, gry na instrumentach i malowania. W razie takiego zapotrzebowania, będziemy poszerzać ofertę. Zajęcia te będą odpłatne na poziomie deklarowanym w ankietach.
5. Dostrzegamy wiele utalentowanych (szczególnie rękodzielniczo) osób wśród członków społeczności gminy Międzyrzec Podlaski. Stworzymy sieć instruktorów – pasjonatów, których zachęcimy do organizacji warsztatów tych dziedzin, które stanowią ich własne pasje.
6. Będziemy dbać o podnoszenie kompetencji pracowników Ośrodka Kultury, którzy podczas zajęć z instruktorami z zewnątrz będą współtworzyć scenariusze zajęć i współpracować między sobą.
7. Będziemy organizować więcej wydarzeń w siedzibie Ośrodka Kultury, by rozpocząć proces budowania wizerunku tzw. „trzeciego miejsca”. Skupimy się na tym, by wydarzenia te stały się rozpoznawalne i wpisały się w kalendarze mieszkańców miejscowości Wysokie.
8. Będziemy wspierać lokalne społeczności w poszczególnych miejscowościach oraz wychodzić z propozycjami wspólnych inicjatyw kulturalnych, by docierać nawet do najmniejszych miejscowości na terenie gminy.
9. Usystematyzujemy harmonogramy zajęć w świetlicach animacyjnych GOK. W każdej ze świetlic animatorzy będą prowadzić zajęcia plastyczne z elementami rękodzieła, kulinarne i ruchowe. Zmodernizujemy sprzęt komputerowy w naszych świetlicach, wprowadzając również zajęcia komputerowe kierowane w sposób świadomy i celowy. Zajęcia będą odbywały się o stałej porze. Każda ze świetlic będzie dostępna również dla rodziców z dziećmi małymi do 4 roku życia w czasie, kiedy dzieci starsze nie dominują zajęć świetlicowych. Rozważamy otwarcie świetlic w soboty.
10. Animatorzy pracujący w świetlicach będą współtworzyć wydarzenia kulturalne wspólnie z uczestnikami zajęć świetlicowych i ich rodzinami, zachęcając tym samym do uczestnictwa członków danej społeczności lokalnej.
11. Skutecznie i konsekwentnie wprowadzimy system promocji i informowania wszystkich mieszkańców gminy o naszych działaniach (plakaty, mailing, wydarzenia na FB, wprowadzenie newslettera (mailing)/ smslettera (telefony komórkowe). Rekomendujemy wspólne z samorządem gminnym przygotowanie informacyjnej aplikacji mobilnej dla mieszkańców gminy.
12. Skupimy się na budowaniu marki na kilku wiodących wydarzeniach, które są lub będą kojarzone jako wizytówka naszego Ośrodka Kultury.

13. Uruchomimy wolontariat dla młodzieży, by szerzyć wśród młodych ludzi jego ideę, pokazywać sposób, w jaki można wspierać się, rozwijać i budować siebie dzięki wymianie swoich kompetencji z innymi ludźmi. Ponadto, skupimy się na współpracy, współtworzeniu i współuczestnictwie.

Trochę wspomnień...

Przeprowadziliśmy 19 spotkań z mieszkańcami w różnym wieku w siedzibie Ośrodka Kultury, w 4 świetlicach animacyjnych GOK w 6 klubach seniora oraz w 8 szkołach. Zdjęcie po lewej – spotkanie w świetlicy GOK w Żabcach, zdjęcie po prawej – spotkanie z przedstawicielami samorządów uczniowskich w szkołach podstawowych.

Pracowaliśmy z kartami „Kulturalne pytania” oraz z mapami mentalnymi i zdjęciami miejscowości, by pobudzić kreatywność mieszkańców. Powyżej zdjęcia z klubu seniora w Zaściankach.

Przeprowadziliśmy animacje, by zapoznać się z mieszkańcami i zachęcić ich do wymiany myśli. Powyżej zdjęcia z pleneru plastycznego dla młodzieży w Krzymoszycach oraz z animacji dla dzieci i rodziców w Przychodach.

Odbyliśmy wspaniałe i inspirujące rozmowy z seniorami i seniorkami w klubach seniora oraz szczerze rozmawialiśmy o kulturze z młodzieżą w szkołach (i poza nią). Powyżej zdjęcia z klubu seniora w Kożuszkiach i szkoły podstawowej im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Krzewicy.

Autorki raportu:

Aleksandra Szmytko – Referent ds. projektów kulturalnych Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyrzeczu Podlaskim z/s w Wysokim

Sylwia Hubica – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyrzeczu Podlaskim z/s w Wysokim

Autorka zdjęć:

Klaudia Baj – Animator kultury Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyrzeczu Podlaskim z/s w Wysokim